

Valinnaisaineopas 7. luokkalaisille, lukuvuodelle 2026–2027

Putaanvirran koulu

Näin valitset valinnaisaineet:

Valitse **kaksi pitkää ainetta**, jotka jatkuvat **8. ja 9. luokan ajan** ja näille lisäksi **yksi varavalinta**.

Valitse lisäksi **yksi lyhyt aine 8. luokalle** ja tälle **yksi varavalinta**.

Valinnat ovat sitovia, eikä valinnaisainetta voi vaihtaa ilman painavaa syytä.

Jokaista kolmea valinnaisainetta opiskellaan **kaksi tuntia viikossa**. Kaikki valinnaisaineet arvioidaan numeroin (4–10).

Kun teet valintoja, hyvinä valintaperusteina voivat olla:

- kiinnostus ja motivaatio oppiaineeseen
- omien harrastusten tukeminen
- halu kehittyä ja oppia uutta
- hyöty jatko-opintoihin ammatillisessa koulutuksessa
- hyöty lukio-opinnoissa
- tekemisen ilo ja vaihtelu
- virkistys teorian vastapainona

Huomioi myös valintaa tehdessäsi:

- Olet opiskellut yhteisinä aineina kotitaloutta, kuvataidetta, käsityötä ja musiikkia.
  - Näistä oppiaineista niiden aineiden opiskelu päättyy 7. luokalla, joita et valitse valinnaisaineiksi.
  - Näistä valitsematta jättämistäsi aineista 7. –luokan kevään numero jää peruskoulun päättötodistukseen eli 9. luokan kevään todistukseen, jolla haetaan myös jatko-opintoihin.
- Osa valinnaisaineista jää toteutumatta valintojen vähäisyyden takia. Myös lukujärjestystekniset seikat vaikuttavat valintojen toteutumiseen.
- Varavalintojen on oltava sellaisia, joihin pystyt myös sitoutumaan.

Valinnaiset aineet ja jatko-opinnot

Valinta on syytä tehdä oman kiinnostuksen perusteella. Minkään oppiaineen valitseminen valinnaisaineeksi ei ole ehtona jatko-opintoihin pääsemisessä.

Koulumme kaikkia valinnaisaineita opiskellaan 2 vuosiviikkotuntia ja sellaiset valinnaisaineet, jotka kuuluvat jonkin yhteisen oppiaineen alaisuuteen (kotitalous, kuvataide, musiikki, käsityö, espanja, ranska ja saksa, liikunta, ruotsi, materiaalista muotoon, digikuva) vaikuttavat peruskoulun päättötodistuksen kaikkien aineiden keskiarvoon ammatilliseen koulutukseen haettaessa. Ammatilliseen koulutukseen haettaessa pisteytetään päättötodistukseen kaikkien aineiden keskiarvon lisäksi painotettavien aineiden keskiarvo eli taito- ja taideaineista (liikunta, kuvataide, käsityöt, kotitalous ja musiikki) kolmen parhaan aineen keskiarvo.

Espanjan, saksan ja ranskan arvosana lasketaan mukaan lukuaineiden keskiarvoon haettaessa lukioon.

VALINTA ON SINUN!

Pitkät valinnaisaineet 8. ja 9. luokalle (valitse näistä kaksi + varavalinta):

- **Kotitalous**
- **Kuvataide**
- **Musiikki**
- **Käsityö**

Mikäli haluat valita ylimääräisen kielen pitkäksi valinnaisaineeksi, valitse ensin **yksi** taito- ja taideaine ylläolevasta luettelosta ja **yksi** seuraavista kielistä:

- **Espanja**
- **Ranska**
- **Saksa**

HUOM! Jos valitset pitkäksi valinnaisaineeksi espanjan tai saksan tai ranskan, sinun tulee valita lyhyeksi valinnaisaineeksi joko 8. luokalle tai 9. luokalle taito- ja taideaine (8lk kuvataide: materiaalista muotoon, 9lk kuvataide: digikuva tai liikunta).

Lyhyet valinnaisaineet 8. luokan ajaksi (valitse näistä yksi + varavalinta):

- **Draama 1**
- **Arjen ilmiöitä**
- **Kuvataide: Materiaalista muotoon**
- **Tietotekniikka 1**
- **Yrittäjyys – Vuosi yrittäjänä**

PITKÄT VALINNAISAINHEET 8. ja 9. –LUOKILLE:

KOTITALOUS

Kotitaloudessa 8. ja 9.luokilla tavoitteena on harjoitella ja oppia sellaisia taitoja ja tietoja, joita tarvitaan arkipäiväisissä elämäntilanteissa. Kotitaloudessa pääset kehittämään kädentaitoja, oma-aloitteisuutta ja luovuutta sekä opit yhdessä tekemisen merkityksen. Kotitalous on taitoaine, jossa opit huolehtimaan itsestäsi, toisista ja ympäristöstäsi.

8.luokalla kertaat aiemmin opittuja ruoanvalmistustapoja ja käytät tuttuja raaka-aineita, mutta pääset kokeilemaan uuttakin. Tutustut suomalaiseen ruokaperinteeseen sen makujen ja tapojen kautta. Opit järjestämään juhlia sekä suunnittelemaan ateriakokonaisuuksia kalenterivuoden juhlia ja kodin hoitoa unohtamatta. Kotitaloudesta saa myös valmiuksia erityisruokavalioiden huomioimiseen.

9. luokalla lähdet makumatkalle ensin Eurooppaan ja sitten Amerikan kautta Aasiaan ruoka- ja tapakulttuurin muodossa. Päättöluokalla mietit ja harjoittelet oman kodin hankintoja sekä arjen hallintaa itsenäisesti, ja suunnittelet laajemmin ateriakokonaisuuksia.

Kotitalous arvioidaan numeroarvioinnilla 4-10. Taitojasi arvioidaan pääasiassa käytännön työtaitojen, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen sekä kirjallisten tehtävien perusteella. 9.luokalla numeroosi vaikuttaa myös näyttökoe, jossa pääset näyttämään osaamisesi käytännössä. Numeroon vaikuttaa myös harrastuneisuutesi.

KUVATAIDE

Kuvallinen työskentely harjaannuttaa havaintojen, ajatusten ja tunteiden ilmaisemiseen sekä itsetutkiskeluun. Työskentelyssä sovelletaan monipuolisesti taiteen työ- ja ilmaisutapoja sekä välineitä ja lähdetään kokeilemaan uusia tekemisen tapoja. Kuvataiteessa huomioidaan kulttuurinen moninaisuus, kansainvälisyys sekä kestävä kehitys. Ongelmakeskeinen työskentely on tutkivaa ja kokeilevaa. Työskentely on sekä itsenäistä että yhteistoiminnallista. Kuvataide antaa osaamista kuvallisen viestinnän ja visuaalisen vaikuttamisen toteuttamiseen kouluuyhteisössä ja sen ulkopuolella.

Pitkän kuvataiteen (2 vvt/2 lv) sisällöt:

8 ik: AJANKOHTAINEN KUVA

Työskentelyn lähtökohtina ovat aikamme kuvakulttuuri, median kuvaviestintä sekä eri aikojen taiteen kuvat. Teemoitettu työskentely, erilaiset ilmaisutavat, tekniikat ja välineet tulevat tutuiksi: piirustus, maalaus, sekatekniikat, grafiikka, kuvanveisto ja muovailu. Työskentelet kokeillen ja luovasti, mutta suunnitelmallisesti. Opit kuvaviestintää ja kuvien analysointia. Kurssin aikana pääset myös toteuttamaan suurempia töitä, mahdollisesti jopa suoraan seinään!

9 ik: VISUAALINEN YMPÄRISTÖ

Työskentelyn lähtökohtana on arkinen ympäristömme: rakennettu ja muotoiltu ympäristö sekä luonto. Kurssilla havainnoidaan ympäristöä ja toteutetaan teoksia sen innoittamana. Kurssilla toteutetaan myös kouluympäristöön sijoittuvia taideprojekteja. Pari- tai tiimityöskentely harjaannuttaa yhteistyötaitoja. Kurssin aikana oppilas löytää itselleen sopivan ilmaisukeinon ja toteuttaa tällä itselleen merkityksellisen teoksen.

ARVIOINTI KUVATAITEESSA

Oppimistilanteissa tapahtuva arviointi on havainnoivaa, työskentelyä ohjaavaa, korjaavaa, kannustavaa sekä havainnoivaa palautteenantoa. Suullinen arviointi vahvistaa itsearviointitaitoja. Se huomioi oppilaan ryhmätyötaidot, itseohjautuvuuden ja motivaation, sekä kannustaa luovuuteen ja vastuullisuuteen. Työskentely ja tuotokset arvioidaan erilaisin painotuksin kurssin tavoitteiden ja sisällön perusteella. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia. Kuvataiteen arvioinnin keskiössä ovat työskentely ja aikaansaatu taide. Kurssin arvosana on numero.

MUSIIKKI

Valinnaisen musiikin tunneilla taitojen ja tietojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli **laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden, säveltäen** sekä **taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen**. Musiikin valitseminen ei edellytä aikaisempaa harrastuneisuutta vaan tarjoaa mahdollisuuden uusien taitojen löytämiseen.

Musiikin tunneilla on mahdollista valmistella musiikkiesityksiä erilaisiin tilaisuuksiin ja konsertteihin. Mahdolliset ryhmän toiveista lähtevät konsertit suunnitellaan ja toteutetaan koko ryhmän voimin, jossa jokaisella on tärkeä rooli. Rooli konserteissa voi olla myös taustajoukoissa toimiminen. Musiikin opiskelu harjoittaa jokapäiväisessä elämässä tarvittavia ryhmätyötaitoja.

Sisältöjä mm.:

- Yhtyesoitto (bändisoittimet, perkussiot, ukulelet...)
- Yhtye- ja kuorolaulu (laulutekniikka, stemmalaulu...)
- Musiikin käsitteet (soinnut, nuottimerkinnot...)
- Musiikin tyyliin ja historiaan tutustuminen

ARVIOINTI

Musiikki arvioidaan numeroarvioinnilla. Arvioinnissa painottuu oppilaan monipuolinen tuntityöskentely ja ryhmässä toimiminen. Itsearviointi on kiinteä osa kokonaisarviointia. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan soitto- ja laulutaidon kehittyminen.

KÄSITYÖ

Käsityö on monimateriaalinen oppiaine. Valinnaisen ryhmässä oppilas suunnittelee, toteuttaa ja arvioi oman mielenkiintonsa mukaan valitsemiaan oppimiskokonaisuuksia, jotka sisältävät vaihtoehtoisia tekniikoita ja työstämistapoja. Käsityö arvioidaan numeroarvioinnilla (4–10).

Tekstiilisuuntautumisvaihtoehdossa esiin tulevia vaihtoehtoisia tekniikoita ja aihealueita ovat mm. sisustus- ja vaatetusompelu, kaavamutokset omien mallien mukaan; erilaiset lankatekniikat puikoin, koukuin ja erityistyövälinein; kudonta kangaspuilla, koneneulonta, kirjonta käsin ja koneella; punonta; huovuttamien erilaiset tekniikat: värjäys ja kankaankuviointimenetelmät. Arvioinnissa oppilas tekee tuotoksen valmistuttua oman itsearvioinnin, jossa hän arvioi sekä työskentelyprosessiaan että valmistunutta tuotostaan. Opettaja antaa samaan lomakkeeseen oman palautteensa. Arvioinnissa otetaan huomioon myös oppilaan oma harrastuneisuus.

Teknisen suuntautumisvaihtoehdossa aihealueita ovat: Puutyöt, metallityöt, CNC-tenniikka ja elektroniikka. Puutöissä tutustutaan tarkemmin koneelliseen puuntyöstöön, metallitöissä voidaan perehtyä sorvaukseen, ohutlevytöihin tai erilaisiin hitsaustekniikoihin. Työt perustuvat suunnitelmallisuuteen, jonka pohjalta jokainen tuotos tehdään. Suunnitelma voidaan tehdä kynällä paperille tai tietokonesuunnitteluna. Valmiita piirustuksia kannustetaan myös käyttämään. Pieniä prototyyppejä voidaan mallintaa 3-D tulostimella, ja laserleikkaus /-merkkausalaitteella saadaan puupintoihin mielenkiintoisia uusia ulottuvuuksia. Mopojen, polkupyörien ja erilaisten kodin käyttötavaroiden korjaaminen kannattaa aina!

Työskentelyssä pyritään tekniikoiden ennakkoluulottomaan kokeiluun ja yhdistämiseen. Tarjotaan mahdollisuus myös tekstiili-/tekninen suuntautumisvaihtoehdon ylittävään työskentelyyn. Oppiaineessa hyödynnetään käytössämme olevia tietoteknisiä suunnitteluohjelmia. Arvioinnissa arvioidaan työskentelyprosessia ja valmistunutta tuotosta.

ESPANJA/ RANSKA / SAKSA

Uutta kieltä oppimassa

Kahden vuoden ranskan / saksan / espanjan opiskelu yläkoulussa antaa sinulle kielitaidon, jolla pärjät normaaleissa arkipäivän tilanteissa. Se on myös pohjana kieliopinnoille lukiossa.

Espanja on yksi maailman puhutuimmista kielistä ja se avaa paljon ovia sekä Euroopassa että Pohjois- ja Etelä-Amerikassa. Espanjan ääntäminen on yleensä suomalaisille helppoa, koska kuulemme sitä paljon esimerkiksi musiikissa ja elokuvissa.

Saksan kieli on ruotsin ja englannin sukulaiskieli ja siksi moni asia onkin helppo ymmärtää jo näiden kielten pohjalta. Kielen rakenne on selkeä ja suomalainen oppii yleensä helposti ääntämään saksaa.

Ranskan kielen sanasto muistuttaa enemmän italiaa ja espanjaa, mutta myös ranskassa on englannin kielestä tuttuja sanoja. Ääntäminen poikkeaa aiemmin totutusta, mutta juuri se tekee kielestä niin eksoottisen ja kauniin.

Kulttuuria unohtamatta

Kielen opiskelun lisäksi tutustumme espanjan-, ranskan- ja saksankielisiin maihin, näiden maiden ihmisiin, kulttuuriin ja tapoihin. Ohjelmaan sisältyy mm. makupaloja musiikista, sarjakuvista, taiteesta, elokuvista ja ruokakulttuurista.

Monipuolisin menetelmin

Sopivasti keskustellen, kirjoittaen, kuunnellen, lukien, katsoen, maistaen. Opetuksessa pyritään huomioimaan eri oppijatyytit. Välillä opiskellaan itsenäisesti, välillä pareittain tai ryhmissä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö on tärkeä osa oppimista ja teemme paljon myös projektitöitä omavalintaisista aiheista. Tavoitteena on luoda pohja läpi elämän jatkuvalla vieraiden kielten ja kulttuurien harrastamiselle. Oppiaine arvioidaan numeroin (4–10). Arvioinnissa huomioidaan sähköiset ja/tai paperikokeet ja projektityöt sekä jatkuva näyttö.

Espanjan, ranskan ja saksan opinnoista on hyötyä

Maailma on kansainvälistynyt. Kieliopinnoista on sinulle varmasti hyötyä jatkoopinnoissasi tai millä elämän alalla tahansa.

Espanjan puhujia on maailmassa jo toiseksi eniten, eli se on jo ohittanut englannin kielen puhujien määrässä. Espanjan osaaminen voi mahdollistaa sekä opiskelu- että työtilaisuuksia melkein päi ympäri maailman!

Ranska ja Saksa ovat Euroopan johtavia teollisuusmaita. Tällä hetkellä työelämässä on puute näiden kielten taitajista. Ranskan- ja saksankielisiin maihin on myös tarjolla runsaasti opiskelu- ja harjoittelupaikkoja sekä eri alojen stipendejä.

https://fi.wikipedia.org/wiki/Saksan_lippu
https://fi.wikipedia.org/wiki/Ranskan_lippu
https://fi.wikipedia.org/wiki/Espanjan_lippu

LYHYET VALINNAISAINHEET 8. –LUOKALLE:

DRAAMA 1

Draama 1:ssä draamaopiskelu painottuu osallistavan teatterin tekemiseen. Oppilas oppii työskentelemään draamatunneilla itsenäisesti, pareittain ja ryhmässä. Oppilas rohkaistuu tekemään aloitteita ja tuottamaan ideoita draamaan. Kurssilla harjoitellaan verbaalista ja nonverbaalista ilmaisua, improvisaation taitoja, rentoutumista, kehonhallintaa ja luovaa liikeilmaisua. Oppilas myös harjoittelee epäonnistumisen sietämistä ja oppii vastaanottamaan sekä antamaan palautetta draamatunnilla. Kurssilla pääsee kokeilemaan erilaisia draamahahmoja ja esiintymistyylejä, osallistavaa ja esittävää draamaa.

Työtapoina kurssilla on keskustelu, toiminta itsenäisesti, pareittain ja ryhmissä. Kurssiin kuuluu nimi- ja tutustumisleikit, kontakti- ja assosiaatioharjoitukset, tarinankerronta esineen, tarinan jatkaminen sekä vapaamuotoinen oppimispäiväkirja.

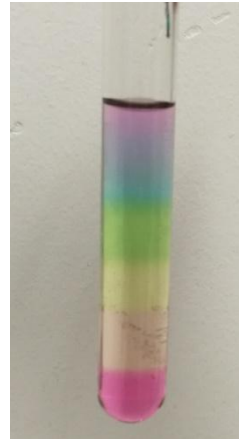
ARVIOINTI DRAAMASSA

Oppiaine arvioidaan numeroarvostelulla. Oppilaan osaamista arvioitaessa painotetaan hänen osallistumistaan ja paneutumistaan oppitunneilla tehtyihin harjoituksiin sekä kykyään pari- ja ryhmätyöskentelyyn. Oppilas reflektoi omaa draamatyöskentelyään: itsearviointi ja toveriarviointi. Opettajan tekemä arviointi: draamataidot, esiintymistaidot.

ARJEN ILMIÖITÄ

Kahdeksannella luokalla toteutettavan valinnaisaineen tavoitteena on:

- herättää oppilaan kiinnostusta luonnontieteisiin itse tekemällä, kokeilemalla ja havainnoimalla
- asettaa kysymyksiä, tehdä havainnoita, etsiä tietoa, suorittaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia, analysoida ja ratkaista ongelmia ja tehtäviä
- saada elämyksiä ja onnistumisen tunteita
- huomata luonnontieteellisen tiedon merkitys arkielämässä
- tutustua mahdollisuuksien mukaan lähiympäristöön ja maakunnan kohteisiin

Arjen ilmiöitä –valinnaisaineessa tutustutaan ja havainnoidaan mm.:

- veden ominaisuuksia
- säätöilmiöitä
- arkipäivän kemiaa (esim. keittiökemiaa)
- mikrobiologiaa

Työtapoina ovat kokeet, pikkututkielmat, opintokäynnit sekä osallistuminen sopiviin tapahtumiin. Oppiminen tapahtuu pääasiassa omien tutkimusten ja havaintojen pohjalta. Oppilaat havainnoivat itse töitään ja tekevät niistä työselostuksia tai pitävät oppimispäiväkirjaa. Keskeisiä työtapoja ovat pienryhmä- ja itsenäinen työskentely.

Arvioinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä:

- tuntiaktiivisuus
- suullinen, ohjaava, kannustava ja korjaava palaute
- työselostusten arviointi
- vertaisarviointi
- itsearviointi
- kokeellisen työskentelyn arviointi

Arviointi tapahtuu numeroarvosteluna (4–10) ja siinä otetaan huomioon mahdolliset oppimisvaikeudet.

KUVATAIDE: MATERIAALISTA MUOTOON (8. lk/ 2vvt)

Kurssilla muotoillaan ja rakennellaan pienoismalleja sekä käyttö- ja koriste-esineitä. Materiaaleina muun muassa rautalanka, kipsi, paperimassa, puu, pahvi, muovi, ja kapalevy. Valitset itseäsi kiinnostavat aihepiirit ja tekniikat. Opit visuaalis-teknistä ideointia, luovaa suunnittelua ja havainnollistamisen taitoja.

ARVIOINTI KUVATAITEESSA

Oppimistilanteissa tapahtuva arviointi on havainnoivaa, työskentelyä ohjaavaa, korjaavaa, kannustavaa sekä havainnoivaa palautteenantoa. Suullinen arviointi vahvistaa itsearviointitaitoja. Se huomioi oppilaan ryhmätyötaitot, itseohjautuvuuden ja motivaation, sekä kannustaa luovuuteen ja vastuullisuuteen. Työskentely ja tuotokset arvioidaan erilaisin painotuksin kurssin tavoitteiden ja sisällön perusteella. Opettajan suorittaman arvioinnin lisäksi käytetään itsearviointia sekä vertaisarviointia. Kuvataiteen arvioinnin keskiössä ovat työskentely ja aikaansaatu taide. Kurssin arvosana on numero.

TIETOTEKNIikka 1

Työvälineohjelmat

Kahdeksannella luokalla opetellaan tekstinkäsittelyn ja taulukkolaskennan perusteita sekä esitysgrafiikan tekemistä. Lisäksi opetellaan pikseligrafiikan perusteita ja valokuvien muokkaamista. Näiden opintojen ohessa harjoitellaan tiedostojen hallintaa ajanmukaisin tavoin.

Tietotekniikka arvioidaan asteikolla 4 - 10. Arviointi perustuu seuraaviin menetelmiin: kokeet, näytetyöt, lopputyöt, tuntityöskentely.

YRITTÄJYYS - VUOSI YRITTÄJÄNÄ

8. luokka lyhytkurssi, 2 h/viikko, 1 lukuvuosi

Sisältö:

Vuosi yrittäjänä -valinnaisainekurssilla perustetaan lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimiva NY-yritys. Oppilaan tulee sijoittaa yritykseen vähintään yksi 10 euron suuruinen osuusmaksu. Koulu voi tarpeen vaatiessa tukea oppilasta osuusmaksun osalta. Tässä tapauksessa, jos yritystoiminta on ollut vuoden loputtua tuloksellista, maksetaan osuusmaksu koululle takaisin. Oppilaat käyvät lukuvuoden aikana läpi kaikki yrityksen vaiheet perustamisesta, markkinoinnista sekä toiminnan pyörittämisestä aina lopettamiseen asti. Oma yritys tarjoaa nuorille oppimisympäristön, jossa oppilaat voivat kokeilla opittujen taitojen hyödyntämistä käytännössä. Samalla opitaan oman kiinnostuksen mukaisesti alasta, jolla yritys työskentelee. Valinnaisainekurssilla opitaan tunnistamaan omia vahvuuksia, talouden hallintaa ja harjoitellaan tärkeitä työelämätaitoja kuten tiimityötä, luovuutta, ongelmanratkaisutaitoja ja vastuunkantoa. Kurssin aikana voidaan osallistua erilaisiin Nuori Yrittäjyys ry:n järjestämiin tapahtumiin ja kilpailuihin. Nämä tarjoavat oppilaille mahdollisuuden myydä yritystensä tuotteita ja palveluita sekä verkostoitua muiden Suomessa toimivien NY-yrittäjien kanssa.

Osaamistavoitteet:

- Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja oppii hyödyntämään niitä tulevaisuuden työelämässä.
- Oppilas harjoittelee tiimityöskentelytaitoja ja oppii, miten rakennetaan toimiva tiimi.
- Oppilas harjoittelee kokeilemalla yrittäjyystaitoja, joita ovat esimerkiksi luovuus, ideointi, ongelmanratkaisutaidot, projektinhallintataidot, epävarmuuden sietokyky sekä viestintä- ja esiintymistaidot.
- Oppilas harjoittelee verkostoitumista ympäröivään yhteiskuntaan.
- Oppilas oppii vastuunottamista ja tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.
- Oppilas harjoittelee oman yritystoiminnan kautta työelämätaitoja ja taloustaitoja, tutustuu yritystoimintaan ja oppii projektityöskentelyä.
- Oppilas oppii yritystoiminnan perusteet: liiketoiminnan ideointi ja suunnittelu, yrityksen perustaminen, liiketoiminnan pyörittäminen, myynti ja markkinointi sekä talouden raportointi ja seuranta.

Arviointi: Numeroarviointi 4–10. Arviointi perustuu ohjelman aikana tehtyihin tehtäväsuorituksiin ja aktiivisuuteen omassa yrityksessä.